

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ หากคนมีคุณภาพแล้วย่อมส่งผลให้สังคมและประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า การจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในระยะที่ผ่านมาแม้จะได้มีความพยายามในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเด็กไทยมาโดยตลอด แต่จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของเด็กไทย ก็มักพบว่าคุณภาพการศึกษาของเด็กไทยยังต่ำกว่ามาตรฐานเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุกด้าน รัฐบาลจึงกำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาขึ้น และกำหนดให้สถานศึกษามีความสำคัญสูงสุดในการปฏิรูปการศึกษาโดยมีการกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษามากขึ้น (คำริ บุญชู. 2545 : 2)

การจัดการศึกษาที่ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิผล จำเป็นต้องเปิดโอกาสจากชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งจะเห็นได้จากในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 78(5) การจัดระบบราชการและงานของรัฐอย่างอื่น เพื่อให้บริการสาธารณะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน และ “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545” (2546 : 5 - 27) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนในการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องคือ มาตรา 8(2) ว่าด้วยการจัดการศึกษาที่ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9(6) การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาที่ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมกับสถาบันการศึกษาในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพความต้องการของชุมชน และระบบการศึกษาไทยควรจัดอยู่ในรูปแบบการบริหารโดยกลุ่มสถานศึกษาและชุมชน โดยเฉพาะ มาตรา 39 ได้บัญญัติ ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่โดยตรง และมาตรา 40 กำหนดให้มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่และให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่ง

ให้ชุมชนมีส่วนร่วมและเป็นการรองรับการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับการบริหารโรงเรียนเป็นฐาน ฉะนั้นโรงเรียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องใช้ระบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจและรับผิดชอบร่วมกัน (อุทัย บุญประเสริฐ, 2543 : 6 - 7)

ในปัจจุบันคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในแต่ละโรงเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ยังมีความแตกต่างกันอยู่ไม่เป็นไปตามการคาดหวังของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543 : 18) จากสภาพการบริหารจัดการที่สถานศึกษา โดยคณะกรรมการสถานศึกษาที่ผ่านมาพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษามาจากหลายประเภท ซึ่งแต่ละบุคคลมีความรู้ ความสามารถ ความสนใจ และศักยภาพ ในการร่วมบริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน (สัมพันธ์ อุปลา, 2541 : 47) ในการทำงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพนั้น คณะกรรมการสถานศึกษา จะต้องเป็นหุ้นส่วนการบริหาร (Administrative partnership) ในการทำงานแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นประเภทของการมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนการศึกษา (Grobe, 1990 : Abstract) โดยมีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินการจัดการศึกษาในสถานศึกษาทุก ๆ ด้าน ซึ่งในภาพรวมจะก่อให้เกิดความหลากหลายในทางปฏิบัติเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาทุกระดับ

โดยที่การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในเรื่องดังกล่าว ยังไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้สรุปสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากอดีตจนถึงปัจจุบันที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการแบบองค์บุคคลในระดับสถานศึกษาไว้คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความชัดเจนเรื่องบทบาทหน้าที่ว่าตนเอง จะทำอะไร ทำอย่างไร และเพื่ออะไร ขาดความกระตือรือร้นในการทำหน้าที่ของคณะกรรมการ วิธีการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการยังขาดทักษะ และประสบการณ์ เช่น ทักษะร่วมประชุมตัดสินใจ เป็นต้น สถานศึกษาส่วนหนึ่งยังคิดว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเพียงผู้สนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษามากกว่าเป็นผู้ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลที่เกิดขึ้นในขณะที่กรรมการสถานศึกษาส่วนหนึ่งยังคิดว่า การบริหารจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเพียงที่ปรึกษาหรือเป็นผู้ปฏิบัติตามการร้องขอของสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา แต่ละคนมีภาระงานมาก การประชุมจึงขาดความต่อเนื่องและความพร้อมเพรียง รวมถึงระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารขาดคุณภาพจึงเป็นจุดอ่อนที่สำคัญของการบริหารจัดการ การนำข้อมูลไปใช้ในการพิจารณาของคณะกรรมการเพื่อการตัดสินใจ

การแก้ปัญหาหรือพัฒนางานการศึกษา ส่วนใหญ่จึงอยู่บนพื้นฐานของความรู้สึก และประสบการณ์ เดิม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547ก : 21)

งานวิชาการเป็นงานหลักในสถานศึกษามีการบริหารงานด้านต่าง ๆ แต่ให้ความสำคัญ ของงานวิชาการว่ามีความสำคัญมากที่สุด ผู้บริหารทุกคนควรรับผิดชอบงานวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะหน้าที่ของสถานศึกษา คือ การให้บริการทางวิชาการ ผู้บริหารมีหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาการ โดยทำงานร่วมกับผู้สอนกระตุ้นเตือนให้คำแนะนำและประสานงานให้ผู้สอนทุกคนทำงานร่วมกัน อย่างมีประสิทธิภาพในด้านการสอนการวิจัยและการบริการวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ให้ ความหมายของงานวิชาการไว้ว่า (ชุมศักดิ์ อินทร์รัช. 2546 : 2) งานวิชาการเป็นงานที่ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้ การเทียบโอนผลการเรียน การจัด เครือข่ายและแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา และการปฏิรูปการเรียนรู้ใน ชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2543 : 9) กล่าวไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหาร กิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตาม เป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547ข : 163)

จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีปัญหามากมายและยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร หากผู้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงหรือผู้มีความ เกี่ยวข้องของไม่รีบปรับปรุงแก้ไข ปัญหาดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการศึกษาได้ การจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้มากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับความร่วมมือของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่ง และการมีในการจัดการศึกษาเกี่ยวข้องกับ ปัจจัยด้านต่าง ๆ หลายปัจจัย ดังคำกล่าวของ ยงยุทธ เกษสาคร (2542 : 165) ที่ว่าความสำเร็จ ขององค์การเกิดจากปัจจัยหลายอย่างประกอบเข้าด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพทั้งจากผู้บริหาร ซึ่งจะต้องศึกษาหาทางโน้มน้าวหรือจูงใจให้พนักงานในหน่วยงานปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล และพึงพอใจในงานอันจะส่งผลให้เนื้องานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วง ตามวัตถุประสงค์ ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา วิจัยเรื่อง “วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับ โรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร” พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมกับโรงเรียน ประกอบด้วย 3 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม 2) ปัจจัยเกี่ยวกับ ชุมชน และ 3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ปัจจัยด้านคณะกรรมการ สถานศึกษา ปัจจัยด้านโรงเรียน และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของชุมชน เหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่มี

ส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการเกี่ยวกับมีปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540 : 20) ; เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541 : 87) ; ทรงสิทธิ์ ยืนชีวิต (2543 : 22) ; ศิวลี ปาละศักดิ์ (2545 : 28 - 31) ; พิสิฎฐิ์ ถามุลตรี (2546 : 19 - 21) ; ยุทธศิลป์ พานนนท์ (2546 : 36) และฐิติรัตน์ ปานผู้มีทรัพย์ (2547 : 59) พบว่า มีปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ปัจจัยด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ปัจจัยด้านสถานศึกษา และ 3) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและชุมชน ซึ่งปัจจัยทั้ง 3 ด้าน มีความสำคัญต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของสถานศึกษา เพราะถ้าขาดปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งแล้วจะทำให้การเข้ามามีส่วนร่วมไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 40 กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มาจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาเป็นลำดับ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547ก : 13 - 16) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ในคู่มือการปฏิบัติคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ด้านวิชาการ ไว้ดังนี้ 1) ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น 2) ให้ข้อเสนอแนะและส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และ 3) รับทราบและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดระบบและการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับ ชัยอนันต์ สมุทวานิช และคณะ (2544 : 28 - 32) กล่าวว่า จากการดำเนินงานโครงการนำร่องการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาและการจัดการศึกษา ได้มีการเสนอแนะบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวิชาการ ไว้ดังนี้ 1) กำหนดตารางเวลาภาคการศึกษา และตารางสอนตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการ และคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาให้ไว้ 2) อนุมัติทางเลือกเกี่ยวกับหลักสูตรในระดับโรงเรียนภายใต้กรอบของหลักสูตรการศึกษาระดับชาติและท้องถิ่น 3) อนุมัตินโยบายและกิจกรรมนอกหลักสูตร 4) อนุมัติระเบียบปฏิบัติของครู พนักงานและผู้เรียนตามแนวทางที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาให้ไว้ 5) กำหนดแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเพื่อประเมินผล

การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในภาพรวม และ 6) กำหนดแผนการเตรียมสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินภายนอก จากบทบาทหน้าที่ข้างต้นจะเห็นได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวัดประเมินผลต้องอาศัยปัจจัยด้านคณะกรรมการสถานศึกษา ด้านสถานศึกษา และด้านสภาพแวดล้อมและชุมชน จึงจะทำให้การเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จึงถือได้ว่าเป็นความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมบริการงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ได้ส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามแนว “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545” (2546 : 5 - 27) มาตรา 40 โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาร่วมกับตัวแทนครู ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนศิษย์เก่า ตัวแทนองค์กรชุมชน ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และตัวแทนผู้ทรงคุณวุฒิ เข้าไปมีบทบาทในคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความอิสระ คล่องตัว เกิดประสิทธิภาพ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมและเป็นการรองรับการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาโดยตรง ซึ่งในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งเสริมกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลที่ได้มีความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการไปเป็นแนวปฏิบัติให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม และพัฒนาการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และยังเป็นแนวทางให้กับหน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฯ ในการนำข้อมูลไปใช้ในการกำหนดนโยบาย หรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคต อันเป็นคุณค่าต่อการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

ขอบเขตการวิจัย

1. หน่วยในการวิเคราะห์

หน่วยในการวิเคราะห์ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 2,925 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 351 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ยามาเน่ (Yamane, 1973 : 125) ความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05 และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

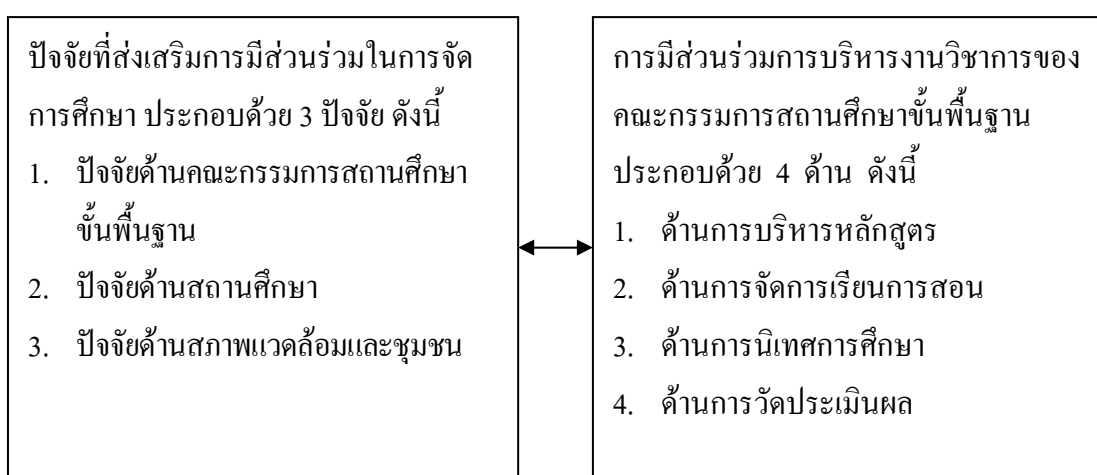
3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 การศึกษา ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดประกอบด้วย 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัจจัยด้านสถานศึกษา และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและชุมชน

3.2 การมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวัดประเมินผล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีอยุธยา เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยอาศัยแนวคิดของ สุมลทิพย์ ฉน นคร (2547 : 36 - 54) และการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการ โดยอาศัยแนวคิดของ เอื้องทิพย์ สีเหนียง (2551 : 24 - 63) เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา หมายถึง องค์ประกอบที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านคณะกรรมการสถานศึกษา ปัจจัยด้านสถานศึกษา และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของชุมชน โดยวัดจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมี 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

1.1 ปัจจัยด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ลักษณะที่สำคัญในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่เป็นเหตุที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ได้แก่ ความชัดเจนของเป้าหมายและนโยบาย การได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลรอบข้าง ความไว้วางใจระหว่างกัน ความพอใจในการทำงาน และความคาดหวังจากประโยชน์ที่ได้รับของคณะกรรมการสถานศึกษา

1.2 ปัจจัยด้านสถานศึกษา หมายถึง ลักษณะที่สำคัญในการบริหารจัดการโรงเรียนของสถานศึกษาที่เป็นเหตุที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ ความชัดเจนของเป้าหมาย นโยบาย และแผนงานของสถานศึกษา ความโปร่งใสในการบริหารจัดการศึกษา การมุ่งเน้นงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน การติดต่อสื่อสารและประสานงานไปยังคณะกรรมการสถานศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีในการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น และความมีบุคลิกภาพที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษา

1.3 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและชุมชน หมายถึง ลักษณะที่สำคัญของสภาพแวดล้อมและชุมชนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่เป็นเหตุที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมด้านวิชาการ ได้แก่ นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐ ความเชื่อถือและยอมรับนับถือของชุมชนที่มีต่อตัวผู้บริหารสถานศึกษา การมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชนต่อกิจกรรมของสถานศึกษา การให้ความสำคัญต่อการศึกษาของผู้นำชุมชน ความพึงพอใจและศรัทธาของชุมชนต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

2. การมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวัดผลประเมินผล

ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมี 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด

2.1 ด้านบริหารหลักสูตร หมายถึง แผนการศึกษา การประเมินหลักสูตร การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การจัดหาหลักสูตร และคู่มือหลักสูตร การทำความเข้าใจเกี่ยวกับ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร การมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหา การจัดบรรยากาศในโรงเรียน การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน การกำหนดนโยบาย การทำแผน การสอน การทำกำหนดการสอนและคู่มือครู

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวกับการจัดครูเข้า สอนประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ การจัดตารางสอน การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน การควบคุมดูแล ครูในการดำเนินการสอน การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ การจัดให้มีการใช้สื่อในการสอน หนังสือ แบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ การจัดห้องสมุดหรือมุมหนังสือ

2.3 ด้านการนิเทศการศึกษา หมายถึง การแนะนำ การช่วยเหลือ การส่งเสริม สนับสนุนในการปรับปรุงแก้ปัญหาในการเรียนการสอนของครู การกระตุ้นให้ครูมีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนการสอน

2.4 ด้านการวัดผลประเมินผล หมายถึง การจัดทำเครื่องมือวัดผล การกำหนดเกณฑ์ การประเมินผล การมอบหมายหน้าที่ในการวัดผล การรายงานผลการเรียน การประเมินผลของครู การเก็บหลักฐาน การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล การจัดทำข้อสอบ การวิเคราะห์ ข้อสอบ และการนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปปรับปรุงการเรียนการสอน

3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ พิจารณา เสนอนโยบาย แผนพัฒนามาตรฐาน และหลักสูตรแกนกลางในการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐาน ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ให้การสนับสนุนทรัพยากรมีการ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในข้อตกลงในการทำงานร่วมกันกับ สถานศึกษา ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กร ชุมชน ผู้แทนองค์กรส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหาร สถานศึกษา

4. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 หมายถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีความสัมพันธ์กัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สถานศึกษา ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จะได้นำผลการวิจัยไปเผยแพร่ให้กับสถานศึกษาได้รับทราบเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาสถานศึกษาของตนเอง และเป็นสารสนเทศให้กับเขตพื้นที่ฯ ในการกำหนดนโยบาย หรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาให้กับสถานศึกษาได้นำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

3. ผู้บริหารสถานศึกษาได้แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพต่อไป